

Nr 484

Av herr Mattsson och herr Andersson, Torsten, om rätt för mindre företagare till återlån från allmänna pensionsfonden.

(Lika lydande med motion nr 559 i Andra kammaren)

Bestämmelserna om återlån av till allmänna pensionsfonden inbetalda avgifter antogs av 1959 års riksdag och har varit i tillämpning från och med år 1960. Eftersom återlånerätten inte kan utnyttjas förrän året efter det avgifter börjat inbetalas har återlånerätten i realiteten inte fungerat förrän från och med föregående år. Det torde följaktligen ännu vara för tidigt att vid en bedömning av möjligheterna till återlån åberopa hittills vunna erfarenheter. Vid utarbetandet och antagandet av ifrågavarande bestämmelser förutsattes att en omprövning av bestämmelsernas utformning skulle bli erforderlig vid slutet av 1960-talet, då erfarenheter av återlånesystemet kan beräknas föreligga i tillräcklig omfattning.

Från centerpartiet har vi redan vid återlånebestämmelsernas utformning hävdad att dessa uppenbarligen innebar en diskriminering av de mindre företagen. Lägsta belopp som en kreditinrättning enligt bestämmelserna får återlåna är 500 kronor. Det betyder, att om de för ett år inbetalda ATP-avgifterna inte uppgår till 1 000 kronor återlån inte kan komma i fråga. Räntan på lån från fonden till kreditinrättningen skall i regel med en halv procent överstiga högsta av bankerna tillämpade inlåningsränta. Återlånen skall amorteras på tio år.

Bestämmelserna är i praktiken sådana att de klart diskriminerar de mindre företagen. I den mån dessa inte har tillgång till hypoteksinrättningar torde de så gott som helt bli utestängda från möjligheten att tillföras medel från pensionsfonden. Även om de skulle komma upp i en årlig avgiftssumma, som ger återlånerätt, kan de dock endast få en mängd smålån utan betydelse som finansieringskälla. Återlånerätten i dess nuvarande utformning måste sägas vara i praktiken värdelös för småföretagaren. Varken ur rättvisesynpunkt eller samhällsekonomisk synpunkt kan detta accepteras.

Även om de praktiska erfarenheterna icke kan åberopas till stöd för den här framförda uppfattningen, måste diskrimineringen av de mindre företagen sägas vara så uppenbar, att de praktiska erfarenheterna ej synes böra inväntas innan en liberalisering av återlånebestämmelserna genomföres. Som ett ytterligare skäl härför — utöver det rent rättsvisebetingade — framstår den omständigheten att de mindre företagen tillhör den sektor av näringslivet som kämpar med de största kapitalproblemen. 1960 års före-

tagskreditutredning har föranställt om undersökningar som bekräftat föreställningen om lägre självfinansiering och relativt större kapitalbrist hos små än hos stora företag.

De mindre företagen — och företagen — står inför växande krav på anpassning till en ny marknadssituation, som ställer stora fordringar på rationell produktion. Om perspektivet begränsas till jordbruket innebär den där pågående strukturomvandlingen sannolikt större bördor på den nuvarande generationens jordbruksföretagare än tidigare generationers. Även inom skogsbruket pågår en i hög grad kapitalkrävande strukturomvandling och rationaliseringsprocess.

Med hänsyn till de allvarliga konsekvenser som de nuvarande bestämmelserna för återlånerätten synes medföra bör en utredning ske med största skyndsamhet om en reformering av återlånerätten för de mindre företagen, d. v. s. företag med mindre än 20 anställda. Målsättningen bör därvid vara att göra återlånerätten inte blott formellt utan även reellt lika för alla grupper. Utredningen bör därvid pröva möjligheterna att genomföra en reform innebärande att en viss kvot av ATP-avgifterna till andra och tredje pensionsfonderna, vilka avser näringslivet, placeras i kreditinstitut för utlåning av dessa efter bankmässiga grunder. Denna kvot bör vara minst hälften av avgifterna — alltså motsvarande nuvarande återlånerätt — men med möjlighet för fondstyrelserna att överskrida hälften. Detta synes vara den enklaste metoden.

Å andra sidan bör även den möjligheten kunna prövas, att innehavare av återlånerätt genom fullmakt överlåter denna till kreditinrättning, som på detta sätt skulle få möjligheter att tillgodose gemensamma kreditanspråk för grupper av återlåneberättigade. En närmare prövning av dessa möjligheter bör även innefatta en prövning av möjligheterna till sänkning av minimisumman för återlånerätt, eventuellt en höjning av återlånerätten från 50 till 75 procent av inbetalda avgifter och en förlängning av amorteringstiden till 20 år. Möjligheterna till sammanföring av återlånerätt för viss tid, t. ex. 5 år, bör även övervägas liksom en anpassning av räntenivån för återlånen till kreditinstituten till gängse efter rådande marknadsläge förekommande inlåningsränta.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning och förslag angående en reformering av bestämmelserna för återlån från allmänna pensionsfonden så att jord- och skogsbrukarnas och mindre företags kreditbehov bättre kan tillgodoses i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1962

T. V. Mattsson

Torsten Andersson